

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsakega meseca, če je
:: tisti dan praznik pa en dan preje. ::

Cena jim je s poštino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko 3 K.

Dopise sprejema urednik, naročnino in
:: oznanila pa tiskarna J. Krajec nasl. ::

Državna obrtna šola v Ljubljani.

Ker vzbuja državna obrtna šola med obrtništvom in občinstvom sploh vedno večje zanimanje in je sedaj čas, ko se morajo starši že odločiti, v kateri zavod pošljejo prihodnje leto svoje otroke, se nam zdi umestno, da informiramo javnost o ustroju tega zavoda.

Prihodnje leto bo obsegala obrtna šola nastopne oddelke: stavbno-obrtno šolo; delovodsko šolo za mehanično-tehnične obrte; delovodsko šolo za elektrotehniko; mojstrsko šolo za stavbno in pohištveno mizarstvo; strokovno šolo za lesno in kamneno kiparstvo; specialne tečaje za obrtnike; javno risarsko in modelirsko šolo; žensko obrtno šolo in strokovni tečaji za izobrazbo učiteljstva na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Stavbno-obrtna šola daje pomočnikom zidarskega, tesarskega in kamnoseškega obrta ono znanje in one spretnosti, ki so podlaga uspešnejšemu delovanju in obrtovanju, in jih tudi usposablja za mojstrske izkušnje. Stavbno-obrtna šola obsega pripravljalni tečaj in dva strokovna tečaja, ki trajajo za vsakega navedenih obrtov po pet mesecev (od dne 3. novembra do konca marca). Šola je potemtakem moči dovršiti v treh, odnosno v dveh zimskih tečajih. Pouk je teoretičen (slovenščina, nemščina, spise, zemljepisje, računstvo, geometrija, naravoslovje, tehnično risanje in projekcijski nauk, prostoročno risanje, gradivoznanstvo, kamenoslovje, stavbarstvo, osnova in oprema poslopij, stavbno risanje, oblikoslovje, strojeznanstvo, obratoslovje, stavbna mehanika, knjigovodstvo, državljanski nauk, higiena v stavbnem obrtu, merstvo) in praktičen. Za sprejem je treba priložiti dokazila, da je star 17 let in da se je izučil onega obrta, v katerem se želi dalje izobraževati. Vpisovanje v stavbno-obrtno šolo se vrši v dneh 29., 30. in 31. okt.

Stavbno-obrtna šola daje absolutno možnost in podlago, da napravijo izpite za zidarskega, tesarskega ali kamnoseškega mojstra; poleg tega skrajša odhodno spricevalo tesarjem in kamnosekom predpisano praktično uporabo za eno leto. Absolventje stavbno-obrtnih šol dobe tudi službe železniških mojstrov (poduradnikov) pri c. kr. državnih železnicah. Poštno in telegrafsko ravnateljstvo jih sprejema za stavbne pomočnike; ako napravijo potem predpisane teoretične in praktične izpite, lahko dosežejo službo poštinih oficijantov.

Delovodska šola za mehanično-tehnične obrte (kovinske obrte) in **delovodska šola za elektrotehniko** pripravljata obiskovalce s sistematičnim poukom za njihov prihodnji poklic, da lahko postanejo samostojni mali obrtniki, delovodje, monterji, strojni risarji i. dr. Učna doba traja dve šolski leti. Pouk je teoretičen (slovenščina, nemščina, spise, geografija, knjigovodstvo in kalkulacija, državljanski nauk, matematika, naravoslovje, tehn. prostoročno risanje, tehn. konstruktivno risanje, projekcijski nauk, projekcijsko risanje, strojno

risanje, mehanika, meh. tehnologija, strojeznanstvo, elektrotehnika, merstvo, higiena) in praktičen (vaje v delavnicah). Za sprejem je treba dokazati, da je učenec star 17 let in da se je izučil kakega kovinarskega obrta (ključavničar, kovač, urar i. dr.). Vpisovanje v ta dva oddelka se vrši 15. in 16. septembra. Odhodno izpričevalo delovodskih šol za meh. tehn. obrte in za elektrotehniko nadomešča dokaz o pravilnem dovršenju učne dobe (pomočniško pismo, oziroma pomočniški izpit) in daje pravico do nastopa in samostojnega izvrševanja dotičnega obrta, ako so izpolnjene splošne zakonite zahteve in se ob enem izkaže enoletna uporaba kot pomagalec (pomočnik), oziroma tvorniški delavec. Po službenem pravilniku za osobe, podrejeno c. kr. železniškemu ministrstvu, se za železniške mojstre, zgradbene mojstre, mostne mojstre, delovodje za plinove in električne naprave, za zavode in delavnice za impregniranje, za vozne revizorje, višje sprevodnike, skladiščne mojstre, vozne in telegrafске mojstre zahteva kot šolska predizobrazba izpričevalo o absolviranju delovodske šole.

Mojstrska šola za stavbno in pohištveno mizarstvo nudi mizarškemu pomočniku priliko, da se v svojem obrtu više izobrazi in se usposobi za predelavca, delovodjo ali samostojnega vodjo kakega obrtovanja. Daje pa tudi mizariskim mojstrom priliko, da razširijo in izpopolnijo svoje znanje v praktičnem, risarskem in obrtno-trgovskem oziru. Pouk traja en cel letni tečaj. Pouk je teoretičen (tehnično-konstruktivno risanje, dekorativno risanje, umetno oblikoslovje, konstrukcijski nauk, tehnologija, nauk o motorjih, obrtno računstvo in kalkulacija, knjigovodstvo, spise, državljanski nauk, higiena) in praktičen (vaje v delavnicah). Za sprejem je treba dokazila, da se je izučil prosilec pri mojstru ali da je absolvirao obrtno učilnico, ki nadomešča mojstrski pouk, nadalje, da je delal najmanj eno leto za pomočnika, oziroma tvorniškega delavca v mizarškem obrtu. Vpisovanje se vrši 15. in 16. septembra. Izpričevalo z uspehom dovršene mojstrske šole za stavbno in pohištveno mizarstvo daje pravico do takojšnjega nastopa in samostojnega izvrševanja mizarškega obrta, ako je dotičnik izpolnil splošno zakonite zahteve. (Konec prihodnj.)

Ustanovni občni zbor novomeške podružnice „Slomškove Zveze“.

Pred štirimi leti se je ustanovila v Zatičini podružnica „Slomškove Zveze“ za vso Dolenjsko. Od te podružnice se je potem odcepila podružnica za litijski okraj kot samostojna podružnica, ostala pa je še podružnica za ostalo Dolenjsko. 10. t. m. pa se je vršil na občnem zboru te podružnice za Dolenjsko ustanovni občni zbor druge samostojne dolenjske podružnice „Slomškove Zveze“ za novomeški okraj in desete podružnice „Sl. Zv.“

Lepo je bilo zborovanje učiteljev in učiteljic v Zatičini, lepo tudi v Litiji, a tako lepega in tako bogato obiskanega zborovanja kake podružnice „Slomškove Zveze“ ni bilo, kakor je bilo omenjeno v Novem mestu, v tej dolenjski trdnjavi liberalizma. Naši učitelji in učiteljice se niso dali preplašiti od neumnih in grdi napadov od strani liberalnega časopisja pred zborovanjem, vedeli so tudi, da ne bodo imeli miru po zborovanju; kljub temu so prihiteli v velikem številu v Novo mesto, mnogo se jih je pa tudi opravičilo in poslalo zborovalcem svoje pozdrave.

Zborovanje otvoril okrajni šolski nadzornik g. Štrukelj in pozdravi člana dež. šol. sveta prof. E. Jarca, zastopnika kapiteljna gg. kanonika Zlogarja in Špendala, gg. katehete, č. oo. frančiškane, g. profesorja Stoparja, člana okr. šolskega sveta g. Picka, kočevskega okr. š. nadzornika g. Novaka, ces. svetnika Horvata in vse navzoče gospode učitelje in učiteljice. Na njegov predlog se izvoli predsednikom zborovanja g. nadučitelj Štular iz Vavtevasi. Preide se k volitvi odbora novoustanovljene podružnice. Izvolijo se predsednikom Fran Štular, nadučitelj v Vavtevasi, tajnikom o. Atanzij Ausser, učitelj v Novem mestu, blagajničarka Surc Marija, učiteljica v Gor. Sušicah, odbornikom dr. Ciril Ažman, katehet v Novem mestu, Vrhovec Stanislav, nadučitelj v Hinjah in Julija Berlan, učiteljica v Zagradcu.

Po volitvi nagovori zborovalce prof. Jarca. S ponosom stojim danes v vaši sredi. Bili so časi, ko so bili naši učitelji bele vrane. Sedaj pa je prebit ta led, krščanska misel zmaga. Ta dan je prijeten za nas, ni pa prijeten za nasprotnike. Videl sem okoli laziti Pirca, ki vleče na dan vsi nesnago. Plačilo od nasprotnikov bo le golida gnojnice, od naše strani pa bo za vas najlepše plačilo zaupanje ljudstva, ki ga bo imelo do vas. Ljudstvo bo sedaj vršalo: „Čigav si? Ako si naš, ti vse zapamemo, drugače pa ne.“ Od nas, zastopnikov ljudstva pa boste tudi vedno našli podporo, ako boste z ljudstvom. Da se še ni rešilo učiteljsko vprašanje, temu je kriva „Učiteljska tiskarna“. Nek belokranjski pregovor pravi: „Ako ti mene s kamnom, kako jaz tebe s kruhom.“ Želja ima pripravljen denar za pošteno učiteljsko, ki dela za ljudstvo. Išcite ozek stik z ljudstvom in delajte le v korist našega ljudstva.

G. kanonik Žlogar pozdravi zborovalce v imenu kapiteljna. Cerkev in šola sta v najtesnejši zvezi in se ne smeta ločiti druga od druge. Le v medsebojni slogi je mogoče doseči lepe uspehe, zakaj le tam se vzgaja mladina v pravem duhu, kjer oba ta dva faktorja skupno delujeta.

Ne sme se bistriti samo um, morda se vzgojiti tudi srce. Šola je hčerka cerkve, to se vidi posebno še na Dolenjskem. Očitalo se je cerkvi, da ni bila prijateljica učiteljev, a temu so bile krive le finančne razmere, ki so onemogočile, da bi zamogla cerkev plačevati učitelje. Kapiteljski predniki so sami ustanavljali takšen gre z menoj. Bos naj gre od vas in nič naj ne vzame seboj razun teh desk tu. Les vam plačam jaz — tu vzemite ta zlat — risba je pa njegova last in znamenje, s katerim si bo osvojil ves svet. Z Bogom torej! Ne bom vam delal še nadaljnih pridig. Praznih rok sem prišel semkaj, z bogatim zakladom, s čistim, hvaležnim otroškim srcem odhajam odtod!

„Jej, jej,“ mrmra Stružnik, „ne vem, kaj se godi z menoj. Saj govorite kakor bi bilo tiskano... tako čudno mi je pri srcu, tako mehko. Gospod profesor, ali je to resnica, Jurček, ta capin, sme z Vami? Jej, jej — taka sreča, saj sem vedno trdil, največji capini imajo največjo srečo. No, pa če že mora biti, tedaj pa Bog s teboj, Jurček, in spominjaj se svojega rednika in če se ti bo slabo godilo, nisi boljšega zaslužil. Za nič si bil — zanič boš. Z Bogom!“ Kakor da bi bil nekoliko ginjen je hotel malemu capinu še enkrat podati roko, ta pa ves v strahu odskoči vstran, pograbi svoj prvi umotvor in gre s profesorjem ven v daljni svet.

Zgoraj na pokopališču se še enkrat ustavi, da se poslovi od nje, ki mu je v življenju izkazala največ dobrega.

Jokaje objame križ na gomili Stružnikove žene — potem pa prime profesorja za roko, da pohiti žnjim v novo življenje.

šole in jih vodili, za njimi so pa prišli frančiškani. Menim, da ga ni človeka, ki bi ne priznal, da so frančiškani storili največ za izobrazbo dolenjskega ljudstva. Cerkev ne bo nasprotovala nobenemu pravemu napredku, to je pokazal prvi slovenski pedagog škof Anton Martin Slomšek, pod čigar egido se vi zbirate. Delujte v njegovem duhu, cerkev vas boede vedno podpirala.

Po končanem pozdravu predava nadučitelj Ivan Polak „O pazljivosti na podlagi eksperimentalne psihologije“. Predavanje je bilo jako zanimivo, pojasnjeval je g. predavatelj z malimi skicami, ki jih je kazal navzočim.

Nadzornik Štrukelj prebere pozdrav poslanca Jakliča, ki naznanja, da priredi „Slomškova Zveza“ ob priliki katol. shoda v Ljubljani meseca avgusta kongres slovenskih pedagogov, Čehov, Hrvatov in Slovencev, in povabi na tridnevne duhovne vaje za učitelje, ki se bodo vršile v septembru v knezošk. zavodih v Št. Vidu.

G. dež. glavarju dr. Šusteršiču se soglasno sklene poslati čestitke k petdesetletnici in zaupnico.

Zborovanje pozdravita brzojavnim potom tudi novomeški g. prošt dr. Elbert in župan Mihelčič.

Ob 1 uri popoldne je bil obed na vrtu župana Zurca, pri katerem se je nabralo za „Slovensko Stražo“ 21 K.

Zadnji je pozdravil zborovalce žurnalst Pirc s svojim psičkom na cesti.

Občni zbor okrajne bolniške blagajne v Novem mestu

se je vršil dne 29. junija 1913 ob polu 10. uri dopoldne. G. načelnik Makso Petrič odpravi občni zbor, pozdravi navzoče gg. delegate ter preide na dnevni red. Zborovanje posetil je tudi vladni komisar g. Golia. Načelnik poroča obširno poslovanje za upravo leto 1912. Novomeški okraj je štel 434 delodajalcev, trebanjski 97, Žužemberk 63, skupno 594, kateri so imeli prijavljenih članov 26.633. Najstarejši član je bil rojen l. 1830, najmlajši 1900. Povprečno je bilo prijavljenih delavcev 2048. Tekom leta zbolelo je 1489 članov, 1321 moških, 168 ženskih. Pri teh še ni uštetih 233, ko med letom večkrat obolijo, jih je bilo skupno 1722 bolnikov. Med temi je bilo 701 ambulantnih, kateri so prejeli samo zdravniško pomoč in zdravlila, ostalih 1021 bolnikov je bilo oskrbovanih skozi 14.513 dni z oskrbovalnimi dnevi bolnišnic in porodnišnic, ter prejeli podpore v denarju 14.479 K 54 v brez oskrbovalnih stroškov bolnišnic. Porodov je bilo 12 po 28 dni, skupaj 336 dni. Povprečno pride na vsakega bolnika 14 podpornih dni. Za oskrbino raznim bolnicam se je plačalo 6316 K 50 v, za transport bolnikov 683 K 43 v. Za 17 umrlih članov se je izplačalo pogrebni stroškov 806 K 28 v. Vseh dohodkov je bilo 45.996 K 48 v, stroškov 41.966 K 36 v, torej prometa 87.962 K 84 v. Na globah se je prejel 1469 K. Glede zaostalih doneskov se je

Zabavi in pouku.

Capin.

(Konec)

Pa kmalu mu pojasni vso zadevo „nori“ letoviščar.

„Stružnik, — začne tujec, — ako se ne motim, bi bili veseli, če bi se mogli iznebiti tega dečka?“

„In to še vprašate?“ reče nejevoljno Stružnik. „Moja največja sreča bo, če pride deček iz hiše, 50 kron dam tistemu še povrhu, ki mi ga vzame —“

„Hvala vam za te odkrite besede, — meni tujec nejevoljno. „Fanta vzamem seboj, če le boče. Tistih 50 kron pa obdržite sami.“ „Fant mora z Vami“, se zareži Stružnik in udari s pestjo po mizi.

„Povej mi, sinko moj,“ se obrne tujec do Jurčka, ki je po teh zadnjih dogodkih izgubil skoro popolnoma svojo razsodnost, „ali bi ti rad postal slikar, veš, to je imeniten mož, ki bi zmerom risal in s svojim delom prisluzil veliko denarja ter postal znan daleč na okoli?“

„Prav rad“, reče Jurček, „če bom smel vedno risati, postanem tudi če treba črevljar —“.

„Potem je prav,“ odvrne gost smeje. „Ali pa greš z menoj — daleč proč odtod, v veliko mesto, kjer boš moral hoditi v šolo in se učiti risanja bolj natančno?“

„Zakaj ne?“ — zamrmra Jurček, „toda kdo bo pa doma svinje pasel?“

„Te ne bodo lakote poginile,“ seže Stružnik v besedo. „Takih pastirjev, kakor si ti, dobim vsak dan deset. Le pojdi in glej, da mi prideš od hiše, ti capin grdi!“

„Saj pojdem,“ vzdihne Jurček ponižno. „Gledal bom, da pridem hitro od hiše.“

„Prav, mali,“ priklama tujec. „Od te ure nadalje sem jaz tvoj rednik, a ne tak, ki te bo tepel, ampak tak, ki te hoče z ljubeznijo in prizanašanjem vzgojiti v človeka in umetnika. In vi Stružnik,“ nadaljuje obrnjen h kmetu, ki zre topo in ves začuden predse, „vi pa čujte, kdo sem jaz, da ne boste rekli, prišel je nek kupec, ki mi je vzel mojega rejenca, da ga odpelje bogve kam. Jaz sem profesor na slikarski akademiji v Monakovem, sam umetnik, dasi nimam te sreče, da bi imel tako veliko nadarjenosti, kakor ta fant tu. In sedaj se poslovi od otroka, — ki ste ravnali žnjim kot z neumno živino. Vtisnite si ga dobro v spomin, zakaj lahko pride čas, ko boste zahrepeneli po tem obrazu, ki ga zdaj tako črtite. Kakoršen stoji sedaj deček pred menoj,

Minulo je deset let. „Capin“ je postal med tem časom umetnik znan daleč na okoli, slavljen kakor malokdo v krajstvu slikarstva.

Delo, ki ga je prevzel profesor, da vzgoji to samoraslo cvetko do one višine, na kateri se nahaja danes ta umetnik, ni bilo lahko. A pogumno je šel profesor na delo in prej nego se je bilo nadejati se je „capin“ vživel v nove zanj merodajne življenske razmere. Vedel je pa tudi vselej in povsodi hvalo svojemu dobrotniku. Zato ga pa tudi ta vzame za svojega in pod skrbnim vodstvom svojega novega očeta se povspne mladi umetnik do take stopnje, ki jo more doseči malokdo v slikarstvu.

Najraje je slikal dogodke iz sv. pisma in pa Mater Božjo; zato so ga klicali povsod, kjer so potrebovali kako tako sliko.

Tako se je tudi zgodilo, da so stopili skupaj možje občine R., na čelu jim župan Stružnik, in so sklenili, da dajo za novozidano župno cerkev slikati podobo Žalostne Matere Božje za veliki oltar — in sicer temu slavnemu umetniku Juriju iz Monakovega.

Kakor v nekaki omotici je držal mladi umetnik pismo svojega nekdanjega rednika v rokah, kateremu se gotovo niti sanjalo ni, da

vložilo 36 vlog pri upravni oblasti v prisilno iztirjanje. Neiztirljivi doneski so se odpisali v znesku 254 K 83 v. Rezervni zaklad znaša 61.045 K 30 v. proti lanskemu 54.666 K 88 v, kateri je naložen v mestni hranilnici v Rudolfovem, v poštini hranilnici in za promet v blagajni. Zvišal se je iz obresti in deloma od dobjenih glob. Bolniška kontrola je bila obširna, pa ni bila brezuspešna. Našlo se je več simulantov, zlasti ob času, ko ni bilo dela, ali na svojem domačem delu. Tistim se podpora ni izplačala; vendar se je malokateri pritožil na rabsodišče, največ je od pritožb odstopilo, kar jasno kaže, da je bilo poslovanje, kakor podpiranje bolnikov po vsem točno in pravično.

Zdravniške pomoči so se člani posluževali v Toplicah pri dr. Konstantinu Konvalinka, v okraju Trebnje pri dr. Emilu Watzke, v okraju Žužemberk pri dr. Churainu, v tovarni Rog deloma pri dr. Böhmju v Kočevju in Toplicah. Novomeški okraj je oskrboval blagajni zdravnik dr. Josip Strašek. Delodajalcev se je moralo ovaditi pri politični oblasti v 79 slučajih, kateri niso hoteli zglaševati svojih delavcev blagajnim članom, ter prišli s tem v izdatne globe. Tekom leta se je vršil en redni občni zbor in več rednih sej. Zaveznega zborovanja okrajnih bolniških blagajnic v Trstu se je udeležila bolniška blagajna po svojih delegatih. Da bi zastopali koristi svojih blagajnic, ni bilo mogoče, ker so bili v manjšini nasproti drugim delegatom. Dalje poroča tajnik iz računskega zaključka posamezne postavke o dohodkih in stroških ter imovinskem izkazu, kateri se je brez ugovora odobril. Ob enem se nahaja računski zaključek natisnjen med inserati. Nadzorovalni odsek je prišel tekom leta v pisarno knjige in račune pregledovati. Rabsodišče je razsojevalo tekom upravnega leta v 11 slučajih. Razen 9 odklonjenih pritožb je 1 popolnoma, 1 delno ugodilo. Nato se izreče načelnistvu absolutorij.

Za tem se izvoli v načelnistvo namesto enega odstopivšega člana g. Krajger Ivan. V nadzornistvo od delodajalcev: gg. Buk Ferdo, Klemenčič Josip; od delojemalcev: gg. Režek Josip, Durini Emil, Vehar Franc in Bele Karol. V rabsodišče od delodajalcev: gg. Jevšček Karol, Šufraj Alojz; od delojemalcev: gg. Appe Valentin, dr. Trampuž Franc in Medvešek Ludvik.

Gospodarstvo.

Poziv. Eno najhujših nepravil v kmetijskem obratu je dandanes pomanjkanje delovnih sil, zato je vsako sredstvo dobrodošlo, ki kmetovalcu na cenen način pomaga hraniti z delom. Tako sredstvo je tudi rigoliranje, oziroma rahljanje zemlje z razstreljevanjem z novim razstreljivom „dinamon I“, ki je zato posebno pripravno in izvrstno, ker je njegova raba lahka, brez nevarnosti in cena. Dinamon se rabi za rigoliranje zemlje v sadovnjakih in vinogradih, za napravo jam za sadno drevje, za napravo jarkov, za hitro in ceno iztrebljenje štorov in korenin posekanega drevja iz zemlje itd. Podpisani glavni odbor namerava prirediti še to leto poučne tečaje za rahljanje zemlje potom razstreljevanja in poziva vse družbene podružnice, ki se zanimajo za ta velevažni novi način obdelovanja zemlje, da takoj sporoče podpisnemu odboru, če želijo za svoje ude imeti tak tečaj in če imajo za praktične poskuse pripravne objekte na razpolaganje. Vse stroške teh tečajev poravnava c. kr. kmetijska družba kranjska. Na podlagi došlih prijav bo podpisani glavni odbor določil kraje, kjer se morejo že letos vršiti ti tečaji. Izbrali se bodo kraji, kamor lahko pridejo kmetovalci iz obširnejšega okoliša, torej tudi iz okoliša dveh ali več podružnic. — Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

je prejemnik tega pisma njegov nekdanji tako zaničevani „capin“.

„Res, čudno naključje“ — meni profesor. „Jaz sem prepričan, da te bo tvoja umetnost maščevala.“

„Meni je tako čudno pri srcu; vse svoje zmožnosti hočem vlti v to podobo“, odvrne Jurij. „Jaz upam, da dovršim to podobo izredno srečno, saj moj duh me še ni nikdar zapustil.“

In res, imel je izredno srečo pri vsaki črti, ki jo je naredil s svojim čopičem. V nekaj mesecih je bila slika gotova. Hvalili so jo po vseh časopisih in v vseh krogih, in kar trumoma so prihajali ljudje od blizu in daleč, da so občudovali ta najnovejši umotvor mladega mojstra.

Nekega dne pride tudi odposlanstvo občine R. po naročeno sliko. Prišli so domači župnik, župan Stružnik in okrajni šolski nadzornik.

Jurija ni bilo doma, ko jih pelje njegov služabnik v čakalnico, vso okinčano s slikami. Bila so tu dela modernih mojstrov, v sredi njih pa Jurijeva prva slika „Stružnik na porbarvanih deskah“.

Z velikim zanimanjem so gospodje ogledavali te umetniške zaklade, le župan je zdehal

Razstava prasičev v Št. Jerneju.

Št. Jernejsko polje in krško polje s svojo okolico sta najbolj sloveča kraja za dolensko prasičjorejo. Po teh krajih je reja prasičev v pravem pomenu besede doma. Po teh krajih se izredi največ praseti in iz teh krajev prihaja največ živali v druge kraje. Velik del Dolenske, pa tudi drugi kraji se zalagajo s praseti iz Št. Jernejskega in krškega polja. Na tisoče in tisoče praseti gre vsako leto iz tega dela Dolenske na razne strani v kupčijo, v deželo pa prihajajo lepi tisočaki za prodane živali.

Po prasutih, ki se zredijo po teh krajih, se ravna tudi prasičja reja po drugih krajih. Kolikor boljša praseta nam bo dajala Št. Jernejsko in krško polje, toliko več uspeha bomo dosegli vsi tisti Dolenci, ki kupujemo praseta iz teh krajev. Zato je pa pred vsem potrebno, da se obrača vsa pozornost na te kraje in da se prasičja reja zlasti po teh krajih pospešuje. Mnogo dobrega za povzdigo domače reje se je storilo dosedaj z oddajo dobrih mršačkov in plemenih svinjic od strani c. kr. kmetijske družbe in deželne odbora. Prvotno domače plemo se je na ta način v marsičem izboljšalo. Treba je pa na povzdigo reje vplivati tudi na druge načine. In v tem oziru je vse hvale vredno, da priredi kmetijska družba letošnje jesen s pomočjo deželne in državne podpore v Št. Jerneju razstavo prasičev, ki naj pokaže, kako daleč smo prišli z izboljšanjem naše reje in kaj nam je še storiti, da se povzdigne naša prasičjoreja na tisto stopinjo kakor jo nahajamo danes po drugih deželah. Prav take razstave lahko veliko pripomorejo, da se naši svinjerejci bolj vnamejo za napredek in da tekmujejo med seboj za prvenstvo. Seveda bo treba, da ne ostane samo pri letošnji razstavi, ampak da se take razstave prirejajo od leta do leta, tako kakor jih prirejajo po drugih deželah, kjer je prasičjoreja danes v polnem razvoju.

Prasičja razstava v Št. Jerneju se priredi v torek 16. septembra. Več o tem je citati zadaj med „Gospodarskimi drobtinami“. Na tem mestu pa se obračamo do naših gospodarjev in gospodinj s pozivom, da se te razstave kolikor mogoče udeležijo, ne samo tisti, ki bodo pripeljali svoje živali na razstavo, ampak tudi drugi naši gospodarji in gospodinj, da se pouče na lastne oči o razvoju naše dolenske prasičjoreje in o tem, pri katerih gospodarjih se dobe boljše plemene živali na prodaj. Ker se bodo pri razstavi plemene živali tudi prodajale, se nudi enemu in drugemu obiskovalcu ugodna prilika, priti do lepih in dobrih plemenih živali. Cela razstava naj pa z mnogoštevilno udeležbo in dobrim obiskom pokaže, da se zavedamo svojih nalog, da znamo ceniti važnost naše prasičjoreje, pa tudi vrednost in pomen takih priredb.

Zakaj se paša živine tako zelo priporoča?

Paša živine se danes vse bolj priporoča kakor pa pred desetletji. Poglavitno za to, da se živina — zmehkužena vsled hlevske reje — zopet utrjuje. Dognano je, da se živina tem bolj zmehkuži, čim bolj jo tiščimo v hlevih, in da nam daje tem slabši užitek, čim slabši so hlevi. Taka živina je najbolj občutljiva za razne bolezni, posebno za vse kužne bolezni, ki se prikazujejo v zadnjem času pri naši živini, kakor n. pr. kužna bolezen na gobcu in parkljih, nalezljivo vnetje spolovil, tuberkuloza itd.

Posebno važno je, da se goved od mladega utrjuje in da pride na pašo. Važna je paša pa tudi za odraslo goved.

Koristi paše so dvojne. Veliko vredna je paša pred vsem za živino samo, kajti najbolj

naravno se preživlja živina na paši. Zato se na paši najbolj počuti in daje tudi najboljše užitke. Molzne krave nam na dobri paši največ molzejo in dajejo najboljše mlečne izdelke. Pri paši se redno ubreje, lažje storé, skratka vse življenje je bolj naravno in zato bolj pravilno. Gibanje na svežem zraku pri lahko prebavi krmi vse drugače vpliva na dober počut in na užitek pri živini kakor pa bivanje v slabih hlevih. Taka živina se pa tudi najbolj utrjuje in je najbolj varna pred nalezljivimi boleznimi. Posebno lepo se pozna korist paše pri mladi živini, ker se le ta na paši vse hitreje in lepše razvija, kakor če je priklenjena pri jasilih. Njene telesne oblike postajajo vse pravilnejše in lepše, ker se z zadostnim gibanjem spravljajo vse kosti v pravilnejšo lego. Po planinskih in drugih pašnih krajih dobimo danes najlepšo živino, prav zaradi gibanja na prostem zraku. Velika je pa tudi korist paše v gospodarskem oziru sploh, kajti reja na paši je najcenejša in potrebuje najmanj dela, kar je danes pri tako težavnih delavskih razmerah posebno povdarjati.

Srečni so kraji, kjer imajo danes dobre pašnike. Tam zraste najlepša in najbolj dragocena živina. Pri nas je položaj za pašo manj ugoden. Marsikje se je skupna paša odpravila, ker so se pašniški prostori razdelili. Škoda takega početja se je pokazala tudi v tem, da se je vsled tega število živine pri enem in drugem gospodarju znižalo na veliko škodo njegovega gospodarstva.

Na vsak način je delati pri nas saj na to, da se spričo važnosti paše ohranijo saj ti pašniški prostori, ki jih imamo, in da se zboljšujejo, kakor tudi, da se obračajo pašniki pred vsem za mlado živino. Kolikor slabši so naši hlevi, toliko bolj moramo skrbeti za to, da pride živina ven, v prvi vrsti mlada goved in v drugi vrsti goved za užitek. Kolikor mogoče naj se nudi naši živini prilika, da se zunaj pase. Res je, da zgubimo s tem nekaj gnoja iz hleva, ali ta gnoj se lahko v dobro obrne za izboljšanje pašniških prostorov, ki potrebujejo danes ravno tako gnoj kakor vsa druga zemljišča. Naši gospodarji vedo ceniti vrednost paše in zato gonijo živino tudi ven. Prav tako! Treba je pa, da za te pašniške prostore tudi kaj storimo, in da jih zboljšujemo, kajti kar storimo dobrega za pašnike, storimo ob enem tudi za napredek naše živinoreje.

Gospodarske drobtine.

— **Tečaj za uporabo sadja in zelenjadi** priredi kranjska kmetijska šola na Grmu od 1. do 5. septembra s sledečim sporedom: V ponedeljek 1. septembra od 2. do 4. ure: Pomen konserviranja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjanja sadja. — V torek 2. septembra od 8. do 10. ure dopoldne: Kipenje. Kisanje zelenjadi. Konserviranje zelenjadi v kozarcih in pušicah. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava mezge (zalzna) mozge (povidla) in zdriza. Od 4. do 6. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. — V sredo 3. septembra od 8. do 10. ure dopoldne: Vlaganje sadja v kozarce (naprava kompota). Shranjevanje sadnih konserv. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava soka iz jagodičevja in drugega sadja. Od 4. do 6. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. — V četrtek 4. sept.: Dopoldne od 8. do 10. ure: Sušenje sadja in zelenjadi. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sušenju. Popoldne od 2. do 4. ure: Obiranje in spravljanje (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zaboje, košarice in sode v svrhu kupčije. — V petek dne 5. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Naprava oceta. Od 10. do 12. ure: Praktično razkazovanje v vinski kleti. Popoldne od 2.

Tako krasne, tako veličastne si niso mogli predstavljati slike. Ne smemo torej nič zameriti Stružniku, ako je pri pogledu te slike zaklical: „Vsi dobri duhovi hvalijo Gospoda svojega Boga.“ Mati Božja, se mi zdi, je res odprla svoje oči.“

Ko so tako opazovali podobo, vstopi nadomlad mladi umetnik sam in pohiti takoj k staremu sivolasemu župniku ter mu krepko stisne roko.

„Skoro ne morem verjeti“, zakliče ta ves ganjen, „da si ti nekdanji rejenc Stružnikov Jurij. Pravi oče umetnosti, Bog je bil s teboj. Daj, da ti častitam, moj sin!“

Ves v zadregi in osramočen pa je stal za župnikom župan Stružnik in komaj zadržaval solze ter s trepetom pričakoval trenutka, ko bo smel tudi on podati roko mladencu, lepemu umetniku. In ko odstopi župnik ter predstavi župana, se ta ne more več zdržati. Ves iz sebe pada pred Jurijem na kolena in se razjoče kot otrok.

„Gospod župnik, to je res „capin“, moj nekdanji svinjski pastir! Spoznam ga po glasu. Jurij, prosim te prav lepo, odpusti mi, da sem te kot pastirja pretepal kakor vrečo moke. Glej, nisem znal družega in nisem mislil, da boš postal enkrat še tako slaven slikar.“

do 4. ure: Ravnanje s sadjcem, bolezni sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjcem. Od 4. do 5. ure: Praktične vaje v vinski kleti. Predavanja od 1. do 4. septembra so namenjena v prvi vrsti našim gospodinjam in dekletom; 4. in 5. pa gospodarjem. Tečaja se je udeležiti vseh 5 dni ali pa tudi samo prve 3 dni ali pa tudi zadnja dva dneva. Ker se sprejme z ozirom na praktične demonstracije le omejeno število udeležencev, se je treba prijaviti do 17. avgusta. Oddaljenim in podpori potrebnim udeležencem iz Kranjskega, ki za podporo pravočasno po dopisnici prosijo, povrne ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za prehrano po 1 K 50 v na dan. Vendar se izplača podpora le tistim, ki se jim je izrecno dovolila. Priglasilom je pristaviti tudi, katere dneve se misli dotičnik tečaja udeležiti. Priglasila in prošnje za podporo je nasloviti na ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija-Kranjsko).

— **Konserviranje sadja in vsakojake povrtine za domačo uporabo**, tako je naslov knjižice, ki jo je spisal in založil dež. vinarski inštruktor v Ptuj J. Zupanc. Kako važna je ta knjiga za naše gospodarstvo, kaže dejstvo, da je izšla že v tretji izdaji. Zato jo toplo priporočamo našim gospodarjem in gospodinjam, saj stane samo 1 K, s poštnino 10 v več.

— **Razstava perutnine v Št. Jerneju.** Samostojni perutninarški odsek c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani priredi o priliki razstave prasičev v Št. Jerneju v torek, 16. septembra t. l. razstavo perutnine v zvezi s premovanjem. Namen razstave je, pokazati dosedanj razvoj dolenskega perutninarstva in spodbuditi naše gospodinj k nadaljnjemu napredku v tej važni gospodarski panogi. V razstavo se pripuščata vsa domača perutnina, kokoši, race, gosi in purani; od vsake najmanj po 3 živali, 1 samec in 2 samici, n. pr. 1 petelin in 2 kokoši itd. Živali se morajo razstaviti v čednih, dosti velikih kurnikih. Kdor želi razstaviti svoje živali, se mora prijaviti do 15. avgusta t. l. pri svojem županstvu ali pa pri kmetijskem društvu v Št. Jerneju in mora povedati, kakšno perutnino in koliko je želi razstaviti. Županstva po sodnih okrajih Kostanjevica, Krško, Mokronog in Novo mesto so naprosena, da sprejemajo do 15. avgusta priglasila k razstavi in jih potem pošljejo kmetijskemu društvu v Št. Jerneju.

— **Razstava prasičev v Št. Jerneju.** C. kr. kmetijska družba priredi v torek, 16. septembra t. l. v Št. Jerneju razstavo prasičev v zvezi s premovanjem. Namen tej razstavi je, pokazati, kako je dolenska prasičjoreja v zadnjih letih napredovala in v kateri meri jo bo kazalo nadalje pospeševati. V razstavo se sprejemajo le plemenski prasiči, namreč mrjasci in plemenske svinje, in sicer breje svinje in svinje s praseti. Kdor želi kaj razstaviti in se poganjati za premije, mora svoje živali priglasiti do 15. avgusta t. l. pri svojem županstvu ali pa pri kmetijskem društvu v Št. Jerneju in mora povedati, kakšne živali in koliko število želi pripeljati v razstavo. Županstva po sodnih okrajih Kostanjevica, Krško, Mokronog in Novo mesto so naprosena, da zbirajo priglasila do 15. avg. in jih potem nemudoma pošljejo kmetijskemu društvu v Št. Jerneju, ki mora pravočasno poskrbeti za napravo potrebnih ograj na razstavišču in za skupni seznam vseh razstavljavcev.

Politični pregled.

Francoski liberalci so začeli zopet rogoviliti proti katoličanom. Vlada je dala zapreti 58 katoliških šol, katere so vodili šolski bratje. Katoličani pa vladno prepoved niso kar tako mirno vtaknili v žep, ampak so po posebnem odposlanstvu pri predsedniku odločno protestirali proti vladni odredbi. V mnogih krajih zahteva ljudstvo, da se v šole zopet

„Že zdavnej sem vam vse odpustil“, reče umetnik ter vzdigne že precej osivelega Stružnika. „A bili so vendar lepi dnovi, ki sem jih preživel pri vas.“

„Ne govori tako“, se brani Stružnik. „To moram jaz bolje znati. Toda, Jurček, sedaj boš kot grof in deset korakov pred teboj se ti morajo ljudje odkrivati. Tak slikar, kakoršen si ti, je človek, je človek — moj Bog saj še povedati ne morem, kakšen človek je — pojdi Jurček, še nikdar v življenju te nisem poljubil, zdaj te pa bom, pa še dvakrat, če hočeš.“

Župan občine R. še ni bil nikdar tako ponosen v svojem življenju kakor v trenutku, ko ga je tudi njegov capin poljubil.

Samo ob sebi je umevno, da so Jurijevo sliko sprejeli doma z vso častjo in to temboj, ker se je vsakdo lahko spomnil „capina“. — Še dandanes romajo tja iz daljnih krajev ljudje in pobožno molijo pred to krasno sliko.

Stružnik, ki je od onega dne, ko so postavili sliko v cerkvi, nosil glavo še višje kakor sicer, je zdaj že mrtev. Tudi profesor je pred nekaj leti legel k večnemu počitku. Le Jurij še živi in dela in vse ga spoštuje in časti kot umetnika, sam se pa še vedno rad spominja na one čase, ko so ga še imenovali „capina“.

vpele katoliški pouk. Po brezverski šoli je postala mladina popolnoma podivjana. Kjer ni strahu božjega, ni poštenosti in sreče! — Francoska zbornica je končno vendar sprejela vladni predlog, da se 2letna vojaška služba spremeni. Za postavbo je glasovalo 339 proti 223 poslancem. Po tej postavi mora vsak Francoz brez razlike stanu samo če je koljičak sposoben, služiti tri leta pri vojaki. Šepave mladeniče uporabijo za trdnjave in v pisarne. — Francozi so izprevideli, da je za deželo nesreča, če se katoliške redove, usmiljene sestre in duhovnike vrže na cesto. Tretje največje francosko mesto, Marseille, je pred leti spodilo iz vseh bolnišnic katoliške usmiljenke. Te dni pa je 150 tisoč mestnih prebivalcev podpisalo prošnjo na vlado, naj se zopet nastavi katoliške usmiljenke kot strežnice v bolnišnicah. Liberalci sami priznavajo, da je sedaj v bolnišnicah velikanski nered, ko strežje navadni strežniki. Prava krščanska usmiljenost je le tam, kjer je globoka vera v Boga.

Na Balkanu. Slovani na Balkanu se v pravem pomenu besede koljejo med seboj. Ta drug balkanska vojska je bolj krvava kakor je bila prva — s Turki. Bolgarski vojaki so tako besni, da koljejo pri umikanju vse, kar jim pride pod bajonet, in če je verjeti poročilom, niso posebno navdušeni za vojsko proti Srbom. Vojsko proti Srbom so proti volji ljudstva povzročili bolgarski generali in diplomati. Srbska armada se je v tej vojski izkazala in se bje s posebno hrabrostjo zlasti njihova artiljerija, ki odločuje srbske zmage. Poprej silno ponosna Bulgarija je pa sedaj ponižana in v groznih stiskah. Bulgari so premagani, izgubili so vse večje bitke in so se morali umakniti na celi črti. Sedaj so že poslali v Niš mirovne delegate, ki naj se pogajajo za mir. Odrin so pa zopet zavzeli Turki.

Med Rusijo in Kitajsko vlada zelo napeto razmerje. Kitajci so v severni Mandžuriji postopali z ruskimi podaniki zelo izzivalno. V nekaterih krajih je bila Rusom zabranjena prosta trgovina. Rusija je nastopila radi tega proti Kitajski zelo odločno. Zapretila je, da takoj zasede z oboroženo silo pokrajino Tsi-tsikarijo v Mongoliji, ako kitajska vlada ne ugodno ruskim zahtevam. Rusija je imela ob kitajski meji postavljenih več tisoč mož, ki so bili pripravljeni, da zasedejo Tsi-tsikarijo. Kitajska vlada se je ustrašila Rusije in je zagotovila Rusom v Mongoliji popolno svobodo. Kljub temu pa Rusija še ni odtegnila svojega vojaštva od kitajske meje.

Dopisi.

Kandija. Kako potrebna je bila naša pošta, kaže dejstvo, da se promet vedno množi. Napredovala bi bila gotovo še bolj, ako bi imela primerne prostore. Nedavno se je preselila iz temnih sob Kovačeve hiše v Fišerjevo, kjer imajo sobe vendar več svetlobe. Tu se je mogel napeljati tudi že prvotno dovoljeni brzojav. Dne 15. jul. je začel poslovati. Prvo brzojavko je odposlalo županstvo na pošto in telegrafsko ravnanstvo v Trst izrekajoč zahvalo, da se je vendar upoštevala želja ljudstva in upejal potrebni urad. Kmalu je došel nastopni odgovor: „Zahvaljujoč se za pozornost izražam nado, da boče novo uvedeno obilno delovalo v prid in prospeh blagostanja ondotnega prebivalstva. Dvorni svetnik Pattay.“ Dasi so sedanji poštni prostori dokaj boljši od prejšnjih, vendar še ne zadostujejo modernim zahtevam. Čuli smo, da namerava naša pošilnica na mestu prejšnjega Windischerjevega hleva zgraditi novo poslopje, v katerem bi se lahko nastanil poštni in telegrafski urad. Tudi iz prometnih ozirov bi bil ta prostor najprimernejši. Pozdravljamo to srečno misel želeč, da se čim prej uresniči. S tem bi pridobilo dostojno obliko tudi ondotno križcoestje.

Iz Suhora. V nedeljo 6. julija se je tu vršila lepa slavnost. Prišlo so namreč ta dan vse mladeniške Marijine družbe iz cele Belokrajine, vsaka s svojo zastavo, k dekanijskemu shodu. Slovesen sprejem gostov je bil ob 9/4 10. uri dopoldne pri šoli. Tu jih pozdravi domači načelnik Janez Mihelič v izbranih besedah ter jim končno zakliče trikrat „živio, nazdar!“ Nato so korakali mladeniči, bilo jih je čez 100, v procesiji med slovesnim potrkavanjem zvonov v lepo ozaljšano cerkev sv. Jožefa, kjer se je vršila služba božja. Slavnostni govor je imel mladinožub g. župnik iz Semiča Stanko Dóstal, ki je „lepo spodbujal mladeniče k gorečemu čenčenju Marije Device in posnemanju njenih čednosti. Slovesno sv. mašo je služil domači g. župnik. Asistirala sta mu č. gg. kaplana Pavlin Bitnar iz Podzemlja in Anzelm Polak iz Semiča. Vso pobožnost je poveljevalo tudi lepo petje na koru pod vodstvom bivše učiteljice sedaj omožene gospe Pibernikove. —

Popoldne po končani službi božji se je vršil mladeniški tabor na prostem pri župnišču, kjer je bil postavljen oder za govornike, igralce in pevce. Prvi nastopi g. župnik Jak. Pavlovčič, ki v poljudnem in navdušenim govoru pojasni Konstantinov jubilej. Na to deklamuje mladenič Anton Krašovec lepo Marijino pesem. Po pesmi so pa uprizorili semiški fantje dve igri: „Vaški skopuh“ in „Krčmar pri zlatem rogu“. Vsi

igralci so kazali veliko spretnost in izurjenost. Med posameznimi točkami je izvajal metliški mladeniški zbor pod vodstvom vrlega organista g. Aloj. Miheliča krasne pesmi. —

Vsa slavnost se je vršila ob lepem vremenu v najlepšem redu ter ostane mladenicem in celi župniji gotovo v trajnem spominu.

Mladeniči belokranjski, le tako naprej, ostanite vedno zvesti veri, domu in cesarju! —

Domače in tuje novice.

Diamantno mašo bo slovesno daroval v nedeljo dne 3. avg. t. l. v tukajšnji Kapiteljski cerkvi prečastiti g. kanonik Franc Povše. Rojen je bil g. kanonik dne 24. avg. 1829 v Trebelnem, v mašnika posvečen pa 31. jul. 1853. in je drugi najstarejši duhovnik v škofiji. K temu njegovemu jubileju naše najiskrenejše čestitke!

Srebrno poroko je obhajal 7. t. m. visoki par fml. ekscelencen baron Rechbach, bratranec tukajšnjega okr. glavarja, vladnega svetnika Viljem Rechbacha, v St. Vidu pri Zatičini. Te slavnosti se je udeležil tudi naš prevz. vladika knezoškof ljubljanski, superior msgr. Jaklič in mnogo drugih visokih gostov. Visoki dvojici, ki je izkazala že veliko dobrega ljudstvu, tudi naše iskrene čestitke!

Shod S. L. S. v Novem mestu. Prihodnjo nedeljo dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer priredi S. L. S. javen shod v rokodelskem domu v Novem mestu. Na tem shodu bo poročal g. drž. in dež. poslanec Evgen Jarc. Podal bo avtentična razkritja o obrtni šoli. — Poročal bo tudi o dolezniki železnici. Vabite se na ta shod vsi, zlasti pa obrtniki, da se ga udeležite v velikem številu. Čuli boste o dveh za Novomeščane jako aktualnih in važnih zadevah.

Javen shod. Državni in dež. poslanec g. E. Jarc priredi prihodnjo nedeljo 27. t. m. ob 4. uri pop. javen ljudski shod pri g. Ant. Osolniku, posestniku na Muhaberju. Ker bo shod važnega pomena, se vljudo vabijo vsi gospodarji in drugi.

Birmancev in birmank je bilo pretečeno nedeljo 20. t. m. v Šmihelu pri Novem mestu birmanih 513, v celi novomeški dekaniji skupaj pa 3469.

Maturu na novomeški gimnaziji je delalo 14. in 15. t. m. 15 maturantov. Napravili so jo z odliko 2, s dovoljnim uspehom 12, eden pa je reprobiran za pol leta. — V prvi razred je bilo do sedaj sprejetih 41.

Tukajšno žensko bolnico je 24. t. m. inšpiciral deželni odborik dr. Zajc in se o njej prav pohvalno izrazil.

Umrli so v Novem mestu. 13. t. m. Jožefa Hočevar, hči žel. čuvaja, 5 let; 14. t. m. Anton Kosina, tirni mojster v p., 79 let; 20. t. m. Jera Kos, hči užitkarice, 34 let.

Iz politične službe. Prov. deželnovaladni koncipist g. Gustav Golia v Novem mestu je imenovan za deželnovaladnega koncipista v Ljubljani, deželnovaladni konceptni praktikant dr. Viljem Pfeifer v Krškem pa za provizoričnega deželnovaladnega koncipista. Koncipist dež. vlade Ludovik Klobič v Črnomlju je prestavljen na okrajno glavarstvo v Postojni, na njegovo mesto pride konceptni praktikant dr. K. Tekavčič od deželne vlade v Ljubljani.

Društvo absolventov kranjskih kmetijskih šol ima svoj občni zbor v zvezi s poučnim izletom in predavanjem dne 3. avg. v Medvodah. Zborovanje se vrši v gostilni pri kolodvoru in se prične ob 10. dopoldne s sledečim sporedom: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev dveh pregledovalcev računov in njih namestnikov. 5. Volitev odbora. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti. Po zborovanju je skupni obed. Popoldne ob 2. uri je poučni izlet na deželno pristanišče Robež pod vodstvom strokovnega učitelja. Velel. dež. odbor je dovolil v to svojo podporo. Ker je zaradi skupnega obeda in zaradi preskrbe voz na Robež potreba pravočasno izvedeti za število udeležencev, naj se cenjeni tovariši zglaste zadnji čas do 25. julija pri g. Iv. Pipanu, posestniku v Vizmarjih, p. St. Vid pri Ljubljani. K polnoštevilni udeležbi vabita za odbor: Rakoše, Mrvar.

Rokodelska zadruga za sodni okraj novomeški naznanja svojim članom, da bo dne 15. in 24. avgusta preizkušnja za pomagalice krojaške obrti v dvorani društva rokodelskih pomočnikov v Novem mestu. Pomočniki, ki so redno dovršili učni čas pred 16. febr. 1908, imajo pravico podvreči se prostovoljno preizkušnji za pomagalice. Za preizkušnjo je vložiti koleka prosto prošnjo pri zadrugnem načelnstvu najkasneje do 5. avgusta t. l. in je treba priložiti učno, od obrtne šole in delavsko izpričevalo. Vsa druga podrobna pojasnila daje zadrugno načelnstvo. — Rokodelska zadruga za sodni okraj novomeški.

Anton Sedlar, t. č. načelnik. **Za katoliški shod v Ljubljani** se vrše velikanske priprave. Pripravljalni odbor dela zlasti tudi na to, da bi bilo na shodu kolikor mogoče veliko udeležencev v narodni noši. Naprosil je trdko Regoršek v Stritarjevi ulici v Ljubljani, da je založila mnogo lepega in

cenenega blaga za vsakovrstne narodne noše. Pri tej trdko se naročajo avbe in se dobe tudi pravilna navodila za ženske narodne noše, kakor je določil odbor, pri trdko Olup na Starem trgu pa za moške narodne noše. Trdko Regoršek ima tudi krasne izložbe za narodne noše in se skupine narodnih noš v izložbi vedno menjavajo. Pri pasarju Iv. Kregarju na Elizabetni cesti v Ljubljani se pa lahko naročajo pasovi za ženske narodne noše. Določeno je, da se smejo slavnostnega spreveda 24. avg. udeležiti le tiste ženske, ki imajo prave narodne noše, moški pa vsi brez izjeme. Za ženske, ki nimajo narodne noše, pa bodo imele vstopnice, bo pripravljali odbor določil poseben prostor, da si bodo lahko ogledale slavnostni sprevod. Vstopnice bodo dobili samo tisti, ki jih bodo pri župnih uradih naprej plačali. Vsi udeležniki dobe tudi poseben časopis: „Ljubljana ob hrvaško slovenskem katoliškem shodu“, v katerem bodo vse podrobnosti.

Z Dolenjskega pojde poseben vlak na katoliški shod in sicer iz Novega mesta v nedeljo 24. avg. ob 3. uri 57 minut zjutraj (poskrbelo se bo, da bo ta vlak odpejal s postaje Straža-Toplice). Iz Kočevja pa ob 4. uri 6 minut zjutraj. Ta dva vlaka se združita na Grosupljem in prideta v Ljubljano ob 7. uri zjutraj. Odhajata pa iz Ljubljane ob 9. uri 6 minut zvečer. Cene se določijo, ko se izve natančno število udeležencev. Natančne vozne rede kakor tudi cene za posamezne postaje dobe vsi udeleženci v pravem času v roke. — Dolenjci in Belokranjci, 24. avg. vsi v Ljubljano z družbenimi in društvenimi zastavami in v narodnih nošah na katoliški shod! Ne zaostajajte za Gorenjci in Notranjci!

Soteska 18. jul. Pri nas bo v nedeljo po sv. Jakobu (prihodnjo nedeljo) tretji veliki romarski shod. Posebno na ta shod pridejo ljudje od daleč priporočil se sv. Erazmu. Duhovno opravilo bo ob 6. in ob 10. — Slikarsko delo v naši cerkvi je v splošno zadovoljnost izvršil g. Jožef Božič iz Ljubljane.

Iz seje deželnega odbora kranjskega dne 7. t. m. Deželni glavar je posredoval pri ministrstvih radi državnih podpor in državnega melioracijskega zaklada za vodne preskrbe na Kranjskem. Radi rešitve tega vprašanja se bo sklicala konferenca, h kateri bo povabljen tudi dež. odbor. Izdela se načrt in proračun za preložitve okrajne ceste Šmarjeta-Zbure. Odobri se zapisnik o odkupu sveta pri zgradbi mostu čez Raduljo v Čučji mlaki pri Mokronogu. Sklene se tudi zavarovanje proti nezgodam gasilcev, ki so včlanjeni pri kaki od dež. odbora priznani gasilski zvezi.

Prva matura je bila letos na kn. šk. privatni gimnaziji v zavodu sv. Stanislava v St. Vidu nad Ljubljano ob 5. do 9. t. m. Delalo jo je 30 osmošolcev in jo izvršilo s sijajnim uspehom 15 z odliko, 15 pa soglasno z dobrim uspehom. Izpraševalni komisiji je predsedoval c. kr. vladni svetnik dr. Franc Detela, bivši ravnatelj novomeške gimnazije, ki se je o maturantih kakor tudi o profesorjih na knezošk. gimnaziji jako pohvalno izrazil.

Preureditev farne meje. C. kr. dež. vlada v Ljubljani je z razpisom dne 30. maja t. l., št. 11.517 sporazumno s knezoškofijskim ordinarijatom dovolila, da se izloči vas Dečjavar iz župnega okoliša Žužemberk in priklapi župnemu okolišu Zagradec. Ta preureditev farnih mej se je izvršila 1. t. m.

Avtomobilna zveza Novo mesto-Brežice. Veleposestnik Leopold Apat s Stajerskega je vložil prošnjo za avtomobilno zvezo Novo mesto-St. Jernej-Kostanjevica-Cerklje-Brežice. Da bi bila le kmalu prošnja ugodno rešena, saj ta zveza je neobhodno potrebna.

Strelna je udarila pretečeno nedeljo 20. t. m. popoldne v Hajderjev kozolec v Bršlinu. V njem je bilo veliko krme, a je vse pogorelo do tal. Posestnik kozolca je bil zavarovan za 1500, za katero svoto se je zavaroval pred kratkim.

Nesreča. Kakor so že „Dolenjske Novice“ poročale, da je na 2. junija med Mačkovec in Novim mestom povozil neki voznik Antona Rataja in ga težko poškodoval tako, da je poškodovanec moral v bolnico, se še do danes ni zvedelo za dotičnega voznika. Prijazno se prosi vsakdo, ki bi vedel povedati, kdo da je onj voznik, naj to naznani Antonu Rataju v St. Petru pri Novem mestu, za kar dobi nagrado 100 K.

Sejmi. 28. jul. v Kostanjevici, Lukovski in na Toplicah. 1. avg. na Vinici, 4. avgusta sejmica v Novem mestu, 9. avgusta v Žužemberku, 11. avg. v St. Lovrencu.

Kranjska deželna gasilska zveza je imela svoj prvi občni zbor 13. t. m. v deželnem dvorcu v Ljubljani. Zbora se je vdeležilo 85 delegatov, ki so zastopali 72 izmed 82 včlanjenih gasilnih društev z 2100 rednimi člani. Odobrila so se pravila in izvolilo sledeče načelnstvo: Predsednik A. Belec, St. Vid nad Ljubljano, podpreds. Andrej Mejač, Komenda, odborniki: Jakob Jan, Gorje, Fran Juvan, Gameljne, Ivan Rakoše, Straža, Franc Tršar, Vrhnika; namestniki: Franc Jakelj, Dovje, Julij Slapsak, Radovljica, I. Fabjan, Črnomelj, Franc Hladnik, Idrija. Doneski društev se določijo za 1. 1913 10 vin. od člana za 1. 1914 pa letno 20 vin. od člana. Določil se nova

obleka za člane po češko-poljskem vzorcu, a se nabavi šele, ko se porabi stara; barva nove obleke je temno-modra. Nova zveza bo izdajala „Gasilski Vestnik“, za 1. 1914 izda „Gasilski koledar.“ Končno se izvoli prvim častnim članom nove Kranjske deželne gasilske zveze deželni odbornik dr. V. Pegan.

Prepoved orožja. V zadnjem času so se vsled neprevidnega ravnanja s strelnim orožjem po nedoraslih osebah ponovno pripetile težke nesreče. Da se taki dogodki zabranijo, je deželna vlada otrokom in nedoraslim osebam do 16. leta brez izjeme posest strelnega orožja in streliva prepovedala, izvzemši slučaje, v katerih se morejo izkazati z orožnim listom, glasečim se na dotično ime in na dotično orožje. Prestopke te prepovedi bo kaznovalo sodišče.

Blago za slovensko narodno nošo. V izložbenih oknih trdko Regoršek v Stritarjevi ulici (stari Špitalski ulici) v Ljubljani se vidi tri polna okna pristnega blaga za slovenske narodne noše. Blago je v vseh barvah in kakovostih in so tudi cene nizke. Priporočamo, da si vsak in vsaka, ki more, za katoliški shod nabavi narodno nošo, ki je nekaj trajnega in za slavnosti nekaj posebnega, častitega. Častimo, kar so nam lepega zapustili naši stari.

Loterija, v kateri vsakdo zadene! V mislih imamo turške srečke, po kojih igralnem načrtu mora vsaka srečka zadeti vsaj 400, v srečnem slučaju pa tudi 400.000 zlatih frankov. Kupnina za to izborno srečko znaša samo K 475 mesečno in pomeni to vplačevanje toliko, kot nalaganje denarja v hranilnico, katerega lastnik turške srečke brez ozira na dobitke dobi, če hoče srečko zopet prodati. Kdor hoče tedaj z majhnim rizikom poskusiti svojo srečo s srečkami, v srečnem slučaju tedaj obogateti, v najneugodnejšem slučaju pa dobiti večji del ali v doglednem času vsled naraščajoče kurzne vrednosti tudi ves vplačani denar nazaj, ta naj takoj naroči izborno turško srečko, da zamore biti deležen že prihodnjega žrebanja dne 1. avgusta t. l., pri katerem bo izžreban glavni dobiček 400.000 frankov in pa več nadaljnjih dobitkov po K 30.000, 10.000, 2500, 2000 in 1000 frankov. Pojasnila daje in naročila sprejema za Slovensko Stražo g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19. Sprejemajo se tudi priglasila k nakupu srečk avstrijske državne razredne loterije in dajo zanesljiva in točna zadevna pojasnila.

Nove dopisnice. S. 1. julijem t. l. so prišle v promet dopisnice, ki stanejo 10 vin. Namenjene so iztirjevanju zneskov do 10 K. Razlika med iztirjatvijo po navadni dopisnici in po naložni dopisnici je ta, da prejme iztirjemalec gotovo potrdilo o svoji tirjatvi; če ne prejme zneska, dobi vrnjeno dopisnico. Vsaki dopisnici je priključena nakaznica. Ko stranka izpopolni oba dela, to je prostor, ki je obdan z debelo rdečo črto, odda isto lahko kot navadno pošiljatev v pošto skrinjico. Za vplačani znesek dobi prejemnik levo stran dopisnice kot potrdilo. Od zneska si odtrga 20 vinarjev poštni urad za odpošiljatev denarja. Dopisnice utegnejo biti velike važnosti pri vsakem gospodarstvu, kjer se redno vršijo blagajniški računi.

Priloga. Današnjemu listu smo pridejali razglas o prodaji lesa oskrbnistva graščine Ruperčevrh.

Raznoterosti.

Srednja starost ljudi. Ako ne bi noben otrok umrl in bi živeli vsi ljudje enako dolgo, bi dosegel vsak človek povprečno 38 let, pred sto leti pa samo 33 let, to pa zaradi tega, ker so sedaj zdravstvene razmere boljše. V raznih državah je pa povprečna starost tudi različna: Švedsko in Norveško 50 let in 2 mesca; Dansko 48 let in 2 mesca; Irsko 48 let in 1 mesec; Angleško in Škotsko 45 let in 5 mescev; Belgija 44 let in 11 mescev; Švica 44 let in 4 mesce; Holandska 44 let; Rusija 43 let in 7 mescev; Francoska 43 let in 6 mescev; Pruska 39 let in 4 mesce; Italija 39 let in 2 mesca; Portugalska 36 let; Rumunija 35 let in 11 mescev; Grška 35 let in 4 mesce; Avstrija 34 let in 2 mesca; Bolgarija 33 let in 7 mescev; Turčija 33 let in 5 mescev; Španska 32 let in 4 mesce. Kakor videti, je povprečna starost ljudi v Avstriji na precej nizki stopinji, treba bo torej še več zdravstvenih naprav, da dosežemo povprečno število 38 let.

V nedeljo zvečer, dne 27. julija bo takoj po shodu S. L. S. občni zbor tukajšnje podružnice „Slov. Straže.“

Kratkočasnice.

Na lovu. Prvi lovec: „Pes mojega gospodarja je bolj pameten kakor sam gospodar.“ Drugi lovec: „Verjamem, saj sem jaz tudi že imel takega psa.“

Iz šole. Dijak brzojavi po srečno prestani skušnji: „Nehajte moliti, zdelal sem.“

Krivica. „Pomislite, moj gospod mi je rekel, da sem star osel!“

„Kako se more vendar take iznebiti, saj ste v najboljših letih?“

Strah pred zakonom. Priletel samec svojemu prijatelju: „V Vezuovem žrelu sem že bil, toda v zakonski jarem se pa ne upam stopiti.“

Različni vpliv. Ona: „Nova obleka me je naredila veliko mlajšo.“

On: „Meni pa precej sivih las.“

Loterijske številke.

GRADEC, 9. julija	35	33	71	43	13
TRST, 16. julija	62	76	55	54	57
GRADEC, 23. julija	55	70	78	16	14

Zahvala.

Za vse premnoge dokaze srčnega sočutja ob nenadomestljivi izgubi našega nepozabnega soproga, očeta, starega očeta, brata in strica gospoda

Anton-a Kosina

žel. tirnega mojstra v. p.

se tem potom prav iskreno zahvaljujemo vsem, ki so lajšali ranjenu zadnje težke dni s tolažilno besedo in z dobrimi deli, in ob enem vsem, ki so spremili ranjega k zadnjemu počitku.

NOVOMESTO, dne 19. julija 1913.

139 Žalujoča rodbina Kosina.

Važen oglas „Sloven. Straže!“ Čitajte!

V današnjih težavnih razmerah zamorete obogatiti le s srečko! 123-3-3

Turška srečka

je v to svrhu najpripo-ročljivejša srečka, ker ima šest žrebanj vsako leto, ker znašajo glavni dobitki vsako leto 400.000, 400.000 400.000, 200.000, 200.000 in 200.000 zlatih frankov, ker vsaka srečka mora zadeti najmanj 400 frankov, ker je tedaj zanj izdan denar varno naložen kot v hranilnici, ker igra še dolgo vrsto let in obdrži kupec po izplačilu kupnine trajno igralno pravico brez vsacega nadaljnjega vplačevanja, ker znaša mesečni obrok samo 4 krone 75 vin, in ker zadobi kupec že po vplačilu prvega obroka izključno igralno pravico.

Pozor! Prihodnje žrebanje se vrši 1. avgusta 1913! Glavni dobitki 400.000 frankov!

Po žrebanjih izhajajo slov. poročila o vzdignjenih številkah

Važno! Sprejemajo se tudi priglasila k nakupu srečk avstrijske državne razredne loterije!

Pojasnila daje in naročila sprejema za „Slovensko Stra-žo“ g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19.

Močne, bele papirnate vrečice

vse velikosti in vsako množino razpošilja prav po nizki ceni. Zahtevajte cenik! 135

I. Poženel, Ljubljana, Cojzova cesta 1.

A. Kokalja nasl. Josip Zagorc,

kamnosek v Bršljinu, se priporoča preč. du-hovščini in sl. občinstvu za vsa v

kamnoseško stroko spadajoča dela

priporoča zlasti nagrobne spomenike iz razno-vrstnega marmorja, ki jih bo imel odslej vedno v zalogi, tako da bode lahko vsakemu cenjenemu odjemalcu hitro postregel z najboljšimi izdelki.

Za obila naročila se priporoča z odličnim spoštovanjem Josip Zagorc, kamnosek.

Odda takoj po primerni ceni tudi

:-: lepo prostorno stanovanje :-: zraven zelenjavski vrt. 141-3-1

Pisarja ali pisarico,

ki zna kakor ročno, tako tudi strojno lepo in pravilno slovensko in nemško pisati, event. tudi stenografirati in se razume tudi na druga pisarniška dela, sprejme s 1. septembrom t. l. neka novomeška pisarna. Plača po dogovoru.

Lastnoročno pisane prošnje z navedo re-ferenc sprejema do 25. avgusta upravnistvo „Dol. Novic“ pod šifro „Pisarna“. 136-2-1

Na prodaj je iz proste roke po vredni ceni v Novem mestu:

Hiša v dobrem stanu. Zraven spadata dva hleva, dva vrta, njiva in hosta. V hiši se nahaja nad 30 let ko-larska obrt z lepo delavnico.

Vinograd, dobro obdelan, s zidanico.

Hosta v Brezovem pod Trško goro.

Kupi se lahko vse skupaj ali pa tudi posamezno. Ali se pa tudi odda v najem. Natančneje se izve pri Franc Murgojnu v Novem mestu, Pred sodnijo št. 5. 184-3-2

Izdajatelj in založnik Urban Horvat.

Steckenpferd-ovo :: lilijino mlečno milo ::

od Bergmann & Co., Teschen a. Elbe ostane slej ko prej nedosegljivo sredstvo proti pégam, kakor tudi neobhodno potrebno za racijo-nalno gojitev kože ter nežnosti, kar neovrgljivo dokazuje nebroj, vsak dan nam došlih zahvalnih pisem. Dobi se po 80 v komad v lekarnah, drožerijah, prodajalnah dišav i. t. d. Istotako se priporoča Bergmannova lilijina krema „Manera“ kot čudo-vito sredstvo za gojenje nežnih rok; dobi se v tubah à 70 v povsod. 45-24-11

Najboljše urejena TISKARNA

na Dolenjskem, ki izgotavlja

vsakovrstne tiskovine točno

== in lično, je trdka ==

J. Krajec nasl. v Novem mestu,

ki ima tudi prav dobro

== urejeno ==

knjigoveznicu,

ki izvršuje vsa navadna,

kakor tudi vsa najfinejša

dela solidno, točno in ceno.

Lepe, polletne, za plemo prav sposobne

= svinjice =

mešane Höschove pasme prodaja Langerjevo oskrbnistvo v Bršljinu pri Novem mestu. 140

Posestvo

127-2-2

na prodaj. Iz proste roke pro-dam posestvo blizu Nov. mesta na Brodu. Več se izve pri meni ravno tam. Frane Meglič.

Hiša je na prodaj

v Žabji vasi, četrt ure od Novega mesta. Hiša je zidana, še na novo napravljena z opeko krita, ima 2 sobi, kuhinjo, dve kleti, hlev za prašiče, pred hišo veliko, lepo vinsko trto, velik vrt z drevjem in posajen s 6 merniki krompirja, 1 1/2 litra korenja, zelja in druge zelenjave. Cena se izve pri lastnici Neži Zobec ravno tam. 126-3-2

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi naznanjam, da sem prevzel s 1. julijem

staroznano gostilno pri „Skabernetu“

v Rudolfovem h. št. 226

kakor tudi da bom otvoril z 19. jul. ravnotam

mesnico.

Potrudi se bom cenjenim gostom kakor tudi odjemalcem mesa z izborno pijačo in jedjo ter vedno svežim, in dobrim mesom po naj-nižji ceni postreči. Spoštovanjem

132-3-2 Jernej Fabjan, gost. in mesar.

Steckenpferdov BAY-RUM

od Bergmann & Co., Tetschen a. Elbe ostane slej ko prej najboljšo sredstvo za pospeševanje rasti las, proti prhljaju, predčasemu osivljenju in izpadanju las ter okrepuje lasne korenine. Mnogobrojna priznanja. Dobi se v steklenicah à 2 in 4 K v vseh lekarnah, drožerijah, prodajalnah dišav in brivnicah. 45-10-6

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam

da sem prevzela s 1. julijem t. l. staroznano

= kavarno =

na glavnem trgu.

Potrudila se bom zadovoljiti cenjene goste s točno, solidno postrežbo ter se priporočam za mnogobrojni obisk.

Spoštovanjem

E. Smola.

131-2-2

Računski zaključek

okrajne bolnišne blagajne v Rudolfovem za čas od 1. januarja do 31. decembra 1912.

Dohodki						Vplačani		koncem leta še ne vplačani		Skupaj		Stroški						Izplačani		koncem leta še ne izplačani		Skupaj	
						K	h	K	h	K	h							K	h	K	h	K	h
1	Tekoči prispevki članov					23704	03	5218	31	28922	34	1	Bolniščine in porodniščina					14309	20	302	52	14611	72
2	Tekoči prispevki delodajalcev					11852	01	2609	15	14461	16	2	Zdravniki in bolniška kontrola					8779	87	1004	—	9783	87
3	Drugi dohodki:											3	Zdravila in zdravilski pripomočki					2753	83	357	81	3111	64
	a) pristopnine					3	24	—	—	3	24	4	Oskrbi stroški bolnicam in prevozi					6454	23	361	25	6815	48
	b) globe					1469	—	—	—	1469	—	5	Pogrebščine					758	28	—	—	758	28
	c) razni dohodki					760	99	321	10	1082	09	6	Donesek k zavezi okr. boln. blagajn					144	13	—	—	144	13
4	Obresti					2000	93	39	27	2040	20	7	Upravni stroški					5154	11	9	73	5163	84
5	Rezervni zaklad koncem prejšnjega leta					—	—	—	—	54666	88	8	Drugi) a) odpisani prispevki					—	—	—	—	254	83
6	Na račun družih boln. blagajn					13	60	—	—	13	60	9	izdatki) b) razni izdatki					938	84	16	98	955	82
												10	Sedanji rezer. zaklad (koncem rač. leta)					—	—	—	—	61045	80
													Na rač. družih boln. blagajn					13	60	—	—	13	60
	Skupaj									102658	51		Skupaj									102658	51